

SPOMINSKI UTRINKI O PROFESORJU JOŽETU GORIČARJU

Kratek zapis o svojem doživljanju profesorja Jožeta Goričarja, posvečen stoti obletnici njegovega rojstva, naj začnem z najinim prvim srečanjem spomladi leta 1951. Takrat sem zaradi osebnih okoliščin opravljal svoj zadnji izpit iz sociologije v Ljubljani namesto v Beogradu, na takratnem beograjskem inštitutu za družbene vede. Izpraševalec je bil prof. Goričar, predsednik komisije pa Boris Zihelr, takrat direktor beograjskega inštituta. Izpit mi je ostal v spominu, ker je bil sproščen pogovor o družbenih razredih in drugih socialnih skupinah in zato, ker sem pred tem opravil veliko drugačnih izpitov na Pravni fakulteti v Ljubljani in na omenjenem inštitutu v Beogradu. To Jožetovo lastnost in zmožnost enakopravnega, dialoškega in predvsem tudi prijaznega, celo prijateljskega komuniciranja z veliko mlajšimi učenci, sodelavci in kolegi sem v nadaljnjih desetletjih sobivanja na fakulteti doživljal vse do njegovega odhoda.

Ne spomnim se več natančno, a zdi se mi, da je prof. Goričar leta 1958 odpotoval za ves semester nekam v tujino, meni pa je zaupal predavanja iz predmeta Uvod v družbene vede. Domnevam, da je tedanja fakultetna uprava to zamenjavo dovolila tudi zato, ker sem takrat že diplomiral na Centre européen universitaire de Nancy, kar je štel kot podiplomski študij. Lahko si predstavljate, da sem bil na eni strani s tem zaupanjem izjemno počaščen, na drugi strani pa obremenjen z »bolečim« občutkom odgovornosti. V spominu mi je ostalo, da sem se na predavanja pripravljal zelo intenzivno po programu in po učbeniku, ki ju je izdelal prof. Goričar, in še posebej s študijem sociološke literature iz časov pred vojno, ki je bila na voljo v knjižnici Pravne fakultete. Na to me je opozoril prof. Goričar, ki je v učbeniku sicer kritično, s stališča marksistične sociologije, predstavil različne tedaj znane sociološke teorije, mi je pa priporočil, naj še sam preberem tega ali onega avtorja, katerih dela smo imeli v knjižnici Pravne fakultete. Ko sem v pripravah na ta sicer skromni zapis prelistal njegov učbenik iz let 1953/54, sem se ponovno prepričal, da prof. Goričar sociologije ni razumel kot zbirko dogem, okrašeno z avtoritarnim imenom marksistična, marveč jo je razumel kot spoznavno etapo v procesu nenehnega spoznavanja pojavov in zakonitosti gibanja družbe. Zato je veliko pozornosti posvetil metodam sociološkega empiričnega preučevanja družbenih pojavov od ekstenzivnih do intenzivnih in eksperimentalnih. Pomen takšnega, v tako imenovanem socialističnem delu sveta povsem novega empiričnega pristopa k sociologiji je komaj mogoče dovolj nazorno poudariti. Takrat je namreč še prevladova-

---

* *Dr. Ljubo Bavcon, zaslužni profesor Univerze v Ljubljani.*

la trda dogmatična prepričanost, da ponuja marksizem (zlasti njegove politične vulgarizacije) enkrat za vselej izdelane in uporabne recepte tako za razumevanje kakor tudi za spreminjanje sveta. Prav nič čudno ni, da je nova, dopolnjena izdaja učbenika leta 1958 postala za dolga desetletja najbolj znamenit učbenik sociologije na vseh pravnih in družboslovnih fakultetah nekdanje skupne države.

Iz gosto prepletenih, domala vsakdanjih vezi s prof. Goričarjem na sejah tega ali onega organa fakultete, iz številnih naključnih pogovorov ob srečanjih na hodnikih ali v naših sobah, naj poudarim zlasti to, da je bil med drugim tudi član sveta Inštituta za kriminologijo. Za raziskovalno delo tega inštituta je bil zelo zainteresiran in ga je z vso močjo podpiral med drugim tudi na sejah sveta, ki se jih je redno udeleževal. Pa tudi sicer je bil tesno povezan z inštitutskim raziskovalnim delom, včasih kot član raziskovalne skupine, včasih kot svetovalec in sogovornik, skratka v spominu ga imam kot dragocenega in plodovitega sodelavca tako glede vsebinske usmeritve raziskovalne dejavnosti kakor tudi glede njene metodološke korektnosti. S ponosom povem, da je bil prof. Goričar tudi član komisije za zagovor moje doktorske disertacije skupaj s profesorji Lučovnikom, Bayerjem (Zagreb), Vavpetičem in Šnuderlom.

Ko smo nekoč ob koncu šestdesetih let v uredniškem odboru Naših razgledov premišljevali, koga izmed aktivnih slovenskih intelektualcev bi še kazalo vključiti v uredništvo tega časopisa, ki ga pišejo slovenski intelektualci za intelektualce, kot smo takrat pojmovali in urejali ta časopis, je bilo kar samoumevno, da je Jože Goričar za to najbolj primerna oseba. Pri tem ne mislim samo na področje, ki ga je »pokrival«, na njegovo razgledanost in ugled, ki ga je užival. Mislim predvsem na to, da so bili Naši razgledi od nastanka v letu 1952 neformalni, včasih bolj in včasih manj tolerirani glasnik opozicijske skepse, gesla »dvomim o vsem«, intelektualne radovednosti in podobnih »neverniških« drž. A treba je povedati, da so bili Naši razgledi opozicija znotraj ideje o socializmu, toda drugačnem od obstoječega, demokratičnem, v človeški podobi ali kakor bi že ta »drugačni« model socializma lahko poimenovali, ne pa antisocialistična ali antikomunistična opozicija, ki bi si prizadevala za restavratorstvo kapitalizma.

Seveda se ne spomnim več nadrobnosti, nikoli pa ne bom pozabil rednih sej uredniškega odbora, kjer so se iskriale misli ter razodevali veliko znanje članov obora, njihova razgledanost in modrost, ob velikem soglasju glede temeljnih vrednot, kot so človekova svoboda in njegove pravice. Izkušeni, modri, strpni, radovedni in umirjeni Jože Goričar je spadal v ta mozaik, ki sta ga brez potrebe in ob obžalovanju tisočev pišočih slovenskih intelektualcev podrla denar in mladostna zaletava vsevednost.

Ne bi povedal vsega, če ne bi vsaj omenil prijateljskih osebnih in družinskih vezi, ki so se med nami spletale v dolgi desetletjih vsestranskega sodelo-

vanja. Obisk v njegovem rodnem Mozirju je tudi ena izmed točk, ki ohranjajo Jožeta Goričarja v lepem in svetlem spominu.

Časi so se zdaj seveda temeljito spremenili, naše sanje so se deloma uresničile in deloma so se stvari obrnile tudi drugače, kot smo nekoč sanjali skupaj z Jožetom Goričarjem. Toda vredno in potrebno je, da ostane tudi prof. Jože Goričar zapisan v slovenskem zgodovinskem spominu kot eden tistih, ki so soustvarjali to, kar danes imamo dobrega.